

TARTU ASUTAMISE ÜMBER

H. Meera.

Vanim meieni säilinud teade Tartust on vene Nestori kroonika tähtsündus Tartu kohta vene linnuse asutamiseest Jaroslav I poolt aastal 1030 p. Kr. Kas oli venelaste kindlustas eelneois linnus Tartu kohal või oli ain juba enne seda olnud eestlaste kants — see on vana küsimus, mille üle ajaloolased on juba palju pead murdnud. Tartu kaugema mineviku kohta käivad ajaloolised teated on viimati kokku võtnud O. Freymuth¹⁾, seepärast pole meil aini enam tarvis neid lähemalt arutada. Allpool tahakse ainult mõned tähtsused seitselise ajaloolase arutamine ja ka mõned tähtsused ja eelkõige tähtsused ja eelkõige tähtsused linnuseid asutamise kohta ja eelkõige tähtsused ja eelkõige tähtsused.

TARTU AJALOOST

Nestor ütleb Tartu asutamise kohta „... вѣдомъ... оуказъ царя Юриемъ (Юрьемъ)“, mida võiks tõlkida: „ehitas linnuse“²⁾. Kas „ehitamise“ all tuleb aini mõista ühe kindlustuse püstitamist või vana ümberehitamist, korda seadmist, see kõnealusest lausest kahjuks ei selgu. Viimendit „оуказъ“ tarvitatakse vene kroonikas umb. samal ajal mujalgi. (näit. Dexas järgkondas) püstitavate linnuste kohta ja seal niih teadmised oleval ühe kindlustuse ehitamisega. Nii võiks see Tartu kohta käia sama tähendega ka aini see kants eelkõige asutamist.

Kuid teiselt poolt palistab see omast vähetoekõne oleval. Kui arvestada seda, et maa, kuhu venelased ehitasid oma kindlustuse, oli vana kultuuriala, kus kohalik rahvas oli elanud juba terve aastatuhande eelsti korraldunud oludes intensiivset kultuurelu, siis tundub ebamaaravana, et alles seelal tulnud võõrad, venelased, avastasid selle koha tähtsuse. Niih oleval mõeldav arvata, et venelased leiavad aini eest kindlustuse, mille nad koha tähtsuse arvestades valisid oma võimtu tugipunktille ja ommoodi ümber ehitasid ning kindlustasid.

Nagu nähtub venelaste teatest, seel järgneval ajal (a. 1061) venelased ümaldasid Tartut, põletasid linnuse ja selle ümbrised („... разоръ и сожгоу оуказомъ“), oli Jaroslav jäänud aini oma garnisoni — müüdu oleval mõeldavate eestlaste kallaletung. Jättes aga aini vatalikvõle meale oma meel, pidi Jaroslav kindlustama linnuse aini hoolega. Teiseks oli vaja ehitada garnisonile ka elamuid ja neid tuliski ehitavasti mõista

¹⁾ O. Freymuth, Tartu linn ardurjal. Kogumiss „Tartu“, lk. 12 ja Tartu 1927.

²⁾ „Оуказъ“ tähendus kohta vt: М. Н. Сперанскій, Материалы для описанія древне-русскихъ словъ. Третья серия. Спб. 1900, lk. 1256/57.